

NOTA

CULTUREEL
ERFGOED

STARTNOTITIE

**ALTIJD
NIJMEGEN**

Inhoudsopgave

Startnotitie Nota Cultureel Erfgoed

Hoofdstuk 1

Aanleiding 3

Hoofdstuk 2

Projectdoel, eindresultaat en uitgangspunten 5

Hoofdstuk 3

Trends en ontwikkelingen 9

Hoofdstuk 4

Voorgestelde koers en richting 13

4.1 Nieuw beleid 15

4.2 Bestaand beleid voortzetten 25

4.3 In de praktijk 27

Hoofdstuk 5

Financiën 29

Hoofdstuk 6

Planning, inspraak en besluitvorming 31

GEMEENTE

Startnotitie Nota Cultureel Erfgoed

DGG, afdeling Stadsontwikkeling

Bureau Archeologie en Monumenten

Mei 2011

1.

Aanleiding

Cultureel erfgoed versterkt de identiteit van de stad, zorgt voor woongenot en zorgt ervoor dat de burger zich meer betrokken voelt bij de stad en zijn of haar buurt. Daarnaast blijkt uit meerdere onderzoeken dat cultureel erfgoed een belangrijke aanjager is van de lokale economie en dat een investering in cultuurhistorie rendeert. Historische binnensteden geven een extra dimensie aan het winkel- en horecabezzoek en trekken meer toeristen aan dan moderne stadscentra. Ook versterkt de aanwezigheid van cultureel erfgoed het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Bij cultuurhistorie gaat het om sporen, objecten en patronen/structuren die, zichtbaar of niet zichtbaar, onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling. Cultuurhistorie omvat dus archeologie, gebouwen en oude structuren, zoals wegen, waterlopen, dijken, etc. Als deze objecten en structuren voldoende waarde hebben om ze te willen bewaren spreken we van cultureel erfgoed.

Als oudste stad van Nederland hebben wij ons cultureel erfgoed hoog in het vaandel staan. Wij zorgen voor ons erfgoed door bescherming en instandhouding van gebouwde monumenten en door archeologische opgravingen en uitwerkingen. Inventariseren van waardevolle objecten en structuren is hierbij van belang. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat ons erfgoed bij een breed publiek bekend is. Inspiratie, beleving en visualisatie zijn begrippen die inmiddels gemeengoed zijn geworden in onze stad.

Het huidige gemeentelijke cultuurhistoriebeleid is in principe voldoende om de bestaande koers en ambities voort te zetten, maar ontwikkelingen op rijks- en gemeentelijk niveau zorgen er voor dat er aanvullingen gemaakt moeten worden en accenten verlegd. De versnippering van het bestaande beleid in verschillende nota's en visies is eveneens aanleiding om het cultuurhistorie beleid te bundelen in één overzichtelijke nota Cultureel Erfgoed. Met één nota zijn burgers en andere belanghebbenden sneller en eenvoudiger op de hoogte van onze ambities en wensen ten aanzien van het cultureel erfgoed in Nijmegen.

2.

Projectdoel, eindresultaat en uitgangspunten

Projectdoel

Het projectdoel is drieledig:

1. Alle aan cultuurhistorie gerelateerde beleids- en ambitiedocumenten vanuit één document toegankelijk maken, met als resultaat één actuele overzichtelijke beleidsnota.
2. Het cultuurhistorie beleid van Nijmegen beter verankeren, vanwege de ontwikkelingen die in de afgelopen vijf jaar hebben plaatsgevonden op landelijk, regionaal en lokaal niveau.
3. Op enkele punten aanvullend beleid ontwikkelen, vanwege bovengenoemde ontwikkelingen.

De nieuwe nota draagt bij aan het up-to-date brengen van het Nijmeegse beleid en zet de koers uit voor de komende periode.

Eindresultaat

De nieuwe nota Cultureel Erfgoed:

- Geeft een visie op de toekomst en bepaalt de koers voor de komende periode.
- Geeft aan hoe wij de landelijke ontwikkelingen en beleidswijzigingen implementeren in het Nijmeegse beleid.
- Geeft aan welke rol cultuurhistorie speelt in de ruimtelijke ontwikkelingen van onze stad.
- Laat zien hoe onze cultuurhistorische identiteit een rol kan spelen in de profilering van onze stad.
- Bevat een uitvoeringsprogramma, waarin wordt beschreven wat we de komende periode gaan uitvoeren en hoe we dat gaan doen.

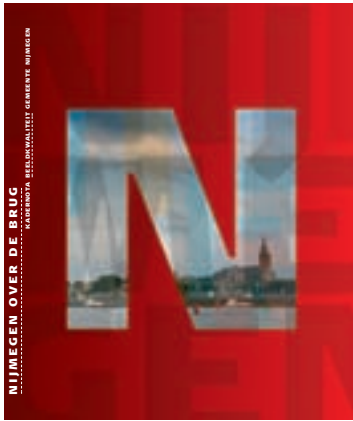
Uitgangspunten

Bestaande wet- en regelgeving, bestaand beleid en landelijke en regionale ontwikkelingen zijn uitgangspunten voor de nieuwe beleidsnota. Zie hoofdstuk 3 Trends en ontwikkelingen voor een beschrijving van de landelijke ontwikkelingen.

Bestaande wet- en regelgeving:

- *Monumentenwet 1988*. De wet vormt de basis voor de monumentenzorg. Voor de gemeentelijke monumentenzorg is hierin bepaald dat gemeenten met rijksmonumenten een monumentencommissie moeten hebben om te kunnen besluiten op vergunningaanvragen. De Nijmeegse monumentencommissie is opgenomen in de geïntegreerde Commissie Beeldkwaliteit. Voor archeologie is in de Monumentenwet vastgelegd dat de gemeenteraad bij de vaststelling van bestemmingsplannen rekening moet houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden.
- *Gemeentelijke Monumentenverordening* (vastgesteld door de raad d.d. 16-06-2010, registratienr. 2010/091). De verordening betreft de basis voor de gemeentelijke monumentenzorg. Hierin staan de verschillende beschermingsvormen en de beschermingsprocedures beschreven. Ook staat hierin aan welke criteria een object moet voldoen om voor bescherming in aanmerking te komen en is bepaald dat voor wijzigingen aan en sloop van monumenten een omgevingsvergunning is vereist.
- *Subsidieverordening Stedelijke Vernieuwing* (vastgesteld door raad d.d. 30-03-2011, registratienr. 23/2011). Hierin zijn de regels voor het verkrijgen van restauratiesubsidie voor gemeentelijke monumenten vastgelegd.
- *Uitvoeringsvoorschriften* (vastgesteld door college d.d. 23-08-2005, registratienr. 05.0016885). Voor restauratie en onderhoud van monumenten in de gemeente Nijmegen zijn Uitvoeringsvoorschriften opgesteld.

Bestaand beleid:

- *Kadernota Beeldkwaliteit* (vastgesteld door raad d.d. 19-02-2003, registratienr. 266430). Betreft de integratie van het gemeentelijke architectuurbeleid, monumentenbeleid en welstandsbeleid om deze disciplines een rol te laten spelen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De kadernota vormt het kader voor en geeft richting aan de ontwikkeling van het stadsbeeld van Nijmegen. De grondgedachte van de nota is dat de cultuurhistorie, als dynamisch gegeven, de rode draad is bij de ontwikkeling van de stad in verleden, heden en toekomst. Om de identiteit van Nijmegen te kunnen behouden is bescherming, instandhouding en ontwikkeling van het cultureel erfgoed één van de taakvelden van Bureau Archeologie en Monumenten. De Uitwerkingsnota Beeldkwaliteit zal in 2012 geactualiseerd worden, de Kadernota Beeldkwaliteit blijft de basis voor de te actualiseren nota.
- *Visie vestingwerken* (vastgesteld door het college d.d. 27-01-2009, registratienr. 08.0023616). Het visiedocument Derde leven van de stadsmuur – Nijmegen Vestingstad van de 21e eeuw is een bundeling van kansen en mogelijkheden om de ruimtelijke inrichting te koppelen aan het zichtbaar en beleefbaar maken van ons vestingverleden. Het doel is stimuleren dat kansen worden benut om de vestingwerken beter beleefbaar te maken.
- *Visie Verleden Verbeeld* (vastgesteld door college d.d. 30-06-2009, registratienr. 09.006169). Dit visiedocument bevat de ambitie om de unieke historische gelaagdheid van Nijmegen op aansprekende wijze tot uitdrukking te brengen in de stad, zowel in ruimtelijke zin als in cultuurhistorische activiteiten.
- *Bouwhistorische Waardenkaart* (vastgesteld door de raad d.d. 27-01-2010, registratienr. 3/2010). Is het beleidskader en de basis voor het aanwijzen van bouwhistorie monumenten.
- *Archeologiebeleid*. Het nieuwe archeologiebeleid wordt naar verwachting in de tweede helft van 2011 vastgesteld door de raad.

Overige uitgangspunten:

- *Coalitieakkoord 2010-2014*. In het coalitieakkoord wordt ingezet op een duurzame stad, het inzetten en benutten van historische momenten voor het profileren van onze stad (citymarketing), het verleden zichtbaar maken door middel van visualisaties en voor culturele evenementen het benutten van vier periodes uit de Nijmeegse geschiedenis om ons

als oudste stad van Nederland te profileren: Romeinen, Middeleeuwen, Vrede van Nijmegen, Tweede Wereldoorlog. Bij stedelijke ontwikkelingen zal er aandacht blijven voor de cultuurhistorische waarden van het gebied, zoals in de Waalsprong.

- *Gemeenten MoMo-proof* (d.d. 10-11-2010). In opdracht van het Ministerie van OCW heeft het onderzoeksbureau AEF onderzocht in hoeverre gemeenten MoMo-proof zijn. In het rapport doet AEF aanbevelingen om de kloof tussen het gewenste (rijks)beleid en de uitvoeringspraktijk te overbruggen.

3.

Trends en ontwikkelingen

Hieronder is een overzicht gegeven van de belangrijkste trends en ontwikkelingen die aanleiding geven voor het actualiseren van het gemeentelijk cultuurhistoriebeleid. In de nieuwe beleidsnota worden de gevolgen van deze trends en ontwikkelingen verwerkt.

Opheffing projectbureau Belvedere

De landelijke Nota Belvedere (1999), een beleidsnota van 4 ministeries (OCW, VROM, LNV en V&W), heeft het afgelopen decennium voor veranderingen in de erfgoedwereld gezorgd. Met de inwerkingtreding van de Nota Belvedere en het bijbehorende stimuleringsprogramma, uitgevoerd vanuit het projectbureau Belvedere, transformeerde de traditionele monumentenzorg tot cultuurhistoriebeleid. Het beleid vroeg om een meer integrale aanpak met een breder blikveld en vroegtijdig overleg met andere disciplines, zoals stedenbouw, architectuur en de inrichting van de openbare ruimte. Belvedere heeft op provinciaal niveau doorgewerkt in de nota Belvoir van de provincie Gelderland en in Nijmegen in de Kadernota Beeldkwaliteit.

Vanuit de gedachte dat de door het projectbureau Belvedere gepropageerde werkwijze 'Behoud door ontwikkeling' inmiddels gemeengoed is geworden, is het altijd tijdelijk bedoelde bureau na 10 jaar opgeheven. Nijmegen heeft de Belvedere-aanpak omarmd, zoals bijvoorbeeld de projecten Hessenberg en Waalfront laten zien, maar nu de financiële prikkel vanuit het project is weggefallen, moeten we op een andere manier het behaalde niveau vast zien te houden.

Modernisering Monumentenzorg (MoMo)

Eind 2009 heeft de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een nieuwe visie op de monumentenzorg gepresenteerd. Het Belvedere-gedachtengoed, dat staat voor een respectvolle omgang met cultuurhistorische waarden binnen ruimtelijke ontwikkelingen, is hierbij als uitgangspunt genomen. In zijn beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg pleit de Minister voor een gemoderniseerde monumentenzorg, waarbij ingezet zal worden op een meer omgevingsgerichte monumentenzorg in plaats van de traditionele objectgerichte monumentenzorg. Het Besluit Ruimtelijke Ordening (Bro) is hiervoor aangepast en zal per 1 januari 2012 in werking treden. Essentie van deze aanpassing is dat het voor gemeenten straks wettelijk verplicht is om cultuurhistorie in bestemmingsplannen op te

nemen en als afwegingsfactor mee te nemen. Daarnaast staat MoMo voor minder regelgeving en meer aandacht voor herbestemming.

Onlangs is er een wetswijziging door de Tweede Kamer aangenomen om een aantal werkzaamheden aan monumenten en in beschermde stadsgezichten vergunningvrij te maken. Deze wetswijziging zal eveneens per 1 januari 2012 in werking treden. De regeling heeft als gevolg dat er een nieuwe rol voor gemeenten en eigenaren is ontstaan. Gemeenten zullen van een toetsende en controlerende rol moeten overstappen naar een informerende en begeleidende rol.

De gemoderniseerde Monumentenwet zal om deze redenen van invloed zijn op de gemeentelijke monumentenpraktijk. We zullen ons meer moeten gaan richten op cultuurhistorie voorafgaand aan planvormingen inventariseren en analyseren, in plaats van cultuurhistorie als toets- en ontwerp kader, zoals in de Kadernota Beeldkwaliteit is beschreven en uitgewerkt in de Uitwerkingsnota Beeldkwaliteit. Daarnaast is een actief communicatietraject nodig om monumenteigenaren te informeren over welke werkzaamheden wel vergunningvrij zijn en welke niet.

Identiteit en leefbaarheid

De trend om cultuurhistorische informatie als inspiratiebron in te zetten voor het ontwerpen van een gebouw of gebied en bij het inrichten van de openbare ruimte, is zowel op landelijk als gemeentelijk niveau al enige tijd geleden ingezet. In Nijmegen hebben we op deze trend gereageerd met de visie Verleden Verbeeld. Nieuwe ontwikkelingen op dit gebied zijn de rijksarchitectuurnota Een cultuur van ontwerpen (2009-2012) en de provinciale nota Belvoir 3 Cultuurhistorisch beleid 2009-2012, Investeren in het verleden is werken aan de toekomst.

In de architectuurnota van de rijksoverheid is aangegeven dat gebouwen en gebieden aan belevingswaarde winnen als ze een uitgesproken identiteit hebben. Deze identiteit kan volgens de nota zowel in het verleden als in een sterk nieuw ontwerp liggen. Herbestemming van waardevol en karakteristiek erfgoed draagt ook bij aan de versterking van de herkenbaarheid en functionaliteit

van een wijk, wat vervolgens leidt tot een grotere publieke waardering voor dat erfgoed en tot een grotere binding aan de wijk. Daarnaast draagt herbestemming ook bij aan een duurzame leefomgeving, zoals hieronder te lezen valt.

Doelstelling van Belvoir 3 van de provincie Gelderland is het realiseren van betekenisvolle plekken en daarmee van een duurzame leefomgeving. De provincie Gelderland wil mensen en organisaties inspireren, helpen en aanmoedigen om hun cultuurhistorische omgeving tot een integraal deel van hun dagelijks leven te maken en als basiselement te laten dienen voor de toekomst.

Klimaat, milieu en duurzaamheid

Op nationaal, internationaal én gemeentelijk niveau bestaat er veel aandacht voor alle aspecten rondom duurzaamheid en het terugdringen van energieverbruik. Dit kan leiden tot aanpassingen van de gebouwde voorraad, die op gespannen voet staan met het uitgangspunt voor behoud van historische kwaliteiten. Er zal daarom aandacht moeten komen voor goede informatieverstrekking aan eigenaren/bewoners en voor een goede afstemming en kennisoverdracht tussen de milieuaspecten en cultuurhistorie aspecten. Duurzaamheid gaat echter over meer dan het terugdringen van energieverbruik.

Herbestemming en een duurzame leefomgeving zijn ook belangrijke items. Zowel in de beleidsvisie Modernisering Monumentenzorg als in de al eerder genoemde architectuurnota is herbestemming één van de speerpunten. Uit de architectuurnota blijkt dat, naast dat herbestemming voor minder CO²-uitstoot zorgt¹, het ook bijdraagt aan het versterken van de identiteit van de leefomgeving en een sterke identiteit draagt op haar beurt weer bij aan duurzaamheid. Een duurzame ingerichte leefomgeving kan namelijk zijn functie in sociaal, economisch, cultureel en ecologisch opzicht gedurende lange tijd blijven vervullen. In dit opzicht is cultuurhistorie ook een belangrijk onderdeel van een duurzame stedelijke ontwikkeling.

¹ Onderzoek heeft aangetoond dat een nieuw energiezuinig gebouw er 35 tot 65 jaar over doet om de energie terug te verdienen die verloren ging bij de sloop van een oud gebouw! Bron: Lezing Business Universiteit Nyenrode (Center for Sustainability), november 2009

4.

Voorgestelde koers en richting

In dit hoofdstuk worden de voorgestelde koers en richting beschreven om onze ambities op het gebied van cultureel erfgoed te kunnen realiseren. De thema's zijn in onderstaande voorlopige inhoudsopgave benoemd. Hieronder is per thema onderscheid gemaakt tussen nieuw te formuleren beleid (4.1) en voortzetting van het bestaande beleid (4.2). Het archeologie beleid wordt via een afzonderlijk traject aan de raad voorgelegd. Het vastgestelde beleid wordt onderdeel van de nieuwe nota Cultureel Erfgoed.

Inhoudsopgave (globaal)

- Aanleiding
- Doel
- 1. Cultureel Erfgoed in Nijmegen (wat is ons cultureel erfgoed)
- 1.1. De waarde van het cultureel erfgoed in Nijmegen (identiteit en leefbaarheid, economische rendement, culturele rijkdom)
- 2. Een Moderne Erfgoedzorg (betreft zowel archeologie als monumenten)
- 2.1. Inleiding
- 2.2. Cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening
- 2.3. Cultuurhistorie ontwikkelingsgericht inzetten
- 2.4. Gebouwd erfgoed
- 2.4.1. Het monumentenbestand
- 2.4.2. Adviseren en stimuleren
- 2.4.3. Subsidie
- 2.5. Archeologie
- 2.5.1. Voorraad
- 2.5.2. Onderzoeksagenda
- 2.5.3. Financiën
- 2.6. Bouwhistorie
- 3. Erfgoed en identiteit
- 3.1. Verleden Verbeeld
- 3.2. Communicatie en educatie
- 3.3. Cultuurhistorische Informatiekaart
- 3.4. Samenwerking op gebied cultuurhistorie
- 4. Een duurzame monumentenzorg
- 5. Uitvoeringsprogramma

Ambities

Als oudste stad van Nederland hebben wij ons cultureel erfgoed hoog in het vaandel staan. Wij vinden bescherming en instandhouding, ontwikkeling en verbeelding van ons erfgoed en verleden belangrijk om de identiteit van onze stad te kunnen behouden. Hiervoor beschermen

wij monumenten, dragen we bij aan restauratiekosten, zetten we cultuurhistorie ontwikkelingsgericht in bij ruimtelijke ontwikkelingen en zorgen wij ervoor dat de geschiedenis van onze stad beleefd kan worden door middel van visualisaties en publieksgerichte activiteiten.

4.1

Nieuw beleid

4.1.1 Een Moderne Erfgoedzorg Cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening

Met het gewijzigde Besluit Ruimtelijke Ordening (Bro) (per 1 januari 2012) zijn gemeenten wettelijk verplicht cultuurhistorie deel uit te laten maken van het afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het rijk vraagt hiermee aan gemeenten cultuurhistorische gebouwen, objecten en structuren te inventariseren en daaraan conclusies te verbinden die in een bestemmingsplan verankerd worden.

Naast dat het (binnenkort) een wettelijke verplichting wordt om cultuurhistorie in bestemmingsplannen te verankeren, is het ook een factor die kwaliteit geeft aan de ruimte en daarmee ruimtelijke ontwikkelingen kan versnellen en verrijken. In veel gevallen bepalen de cultuurhistorische waarden namelijk de identiteit van een plek of gebied en bieden ze aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Deze cultuurhistorische elementen kan men niet allemaal als beschermd monument of gezicht aanwijzen, maar zijn wel onderdeel van de manier waarop we onze stad beleven, inrichten en gebruiken. Door de cultuurhistorisch waardevolle elementen in bestemmingsplannen te verankeren, kan de identiteit van een plek of gebied behouden blijven. Ze bieden op deze manier een 'mental map' en vormen een verbinding tussen de culturele geschiedenis, het huidige ruimtelijke karakter en de toekomstige ruimtelijke (ontwerp)opgaven.

Voor archeologie is de monumentenwet al in 2007 aangepast. Deze paragraaf gaat daarom over 'overige cultuurhistorische waarden', zoals onder andere gebouwen, groen en structuren. Cultuurhistorie kan in bestemmingsplannen niet op dezelfde manier geregeld worden als archeologie, omdat archeologie al verder is en meer geïnventariseerd heeft en het voor cultuurhistorie niet mogelijk is om alle cultuurhistorische waarden in één keer te inventariseren. Een facetbestemmingsplan analoog aan archeologie is daarom niet mogelijk. Er zijn verschillende mogelijkheden om cultuurhistorie in nieuwe en te actualiseren bestemmingsplannen te verankeren. Deze opties worden hieronder uiteen gezet. Om cultuurhistorie ook goed in de procedure voor bestemmingsplanherzieningen (postzegelplannen) te kunnen meenemen wordt hieronder

eveneens een voorstel gedaan.

Cultuurhistorie in nieuwe en te actualiseren bestemmingsplannen, projectafwijkingsbesluiten en beheersverordeningen

Bij de verschillende mogelijkheden om cultuurhistorie in ruimtelijke plannen te verankeren zoeken we naar een goede balans tussen de wettelijke verplichtingen enerzijds en de beleidsvrijheid die we als gemeente hebben om kwaliteit aan ruimtelijke ontwikkelingen te geven anderzijds.

Optie 1

Cultuurhistorische elementen inventariseren en waarderen, maar er geen beschermende planregels in het bestemmingsplan aan koppelen.

Deze optie betreft het zo minimaal mogelijk uitvoeren van wat wettelijk nodig is. De cultuurhistorische waarden moeten wel worden geïnventariseerd, maar er is geen verplichting om ze bij nieuwe ontwikkelingen te betrekken. In de toelichting van het bestemmingsplan wordt duidelijk gemotiveerd, waarom andere belangen prevaleren boven behoud en ontwikkeling van de cultuurhistorische waarden.

Voordelen: ontwikkelaars en marktpartijen worden vrij gelaten, omdat er vanuit cultuurhistorie geen voorwaarden aan hun plannen worden gesteld.

Nadelen: het is de vraag of we als Oudste Stad van Nederland onze cultuurhistorische waarden geheel vrij willen laten en geen onderdeel laten zijn van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast gaat deze beleidslijn in tegen het door de raad vastgestelde beleid uit de Kadernota Beeldkwaliteit, namelijk dat cultuurhistorie, als dynamisch gegeven, de rode draad is bij de ontwikkeling van de stad in verleden, heden en toekomst.

Optie 2

Cultuurhistorie op hoofdlijnen inventariseren en verwerken tot een cultuurhistorische waardenkaart, waarop per gebied in hoofdlijnen de cultuurhistorische waarde is aangegeven.

De opzet van de kaart is afgeleid van de archeologische beleidskaart en geeft in bijvoorbeeld drie gradaties de mate van cultuurhistorische waarden aan. Bij gebieden waar veel cultuurhistorie wordt verwacht zal voor nieuwe ontwikkelingen een onderzoeksverplichting gelden.

Voordelen: er hoeft per bestemmingsplangebied slechts een globale inventarisatie gedaan te worden, hetgeen minder

voorbereidingstijd kost in de procedure voor het opstellen van bestemmingsplannen.

Nadelen: ontwikkelaars en marktpartijen weten vooraf nog niet exact met welke cultuurhistorische waarden ze te maken krijgen. Er is slechts aangegeven dát ze met waarden te maken kunnen krijgen of niet. Daarnaast geldt er een onderzoeksverplichting voor nieuwe ontwikkelingen. Ook bij deze optie is er nog geen sprake van juridisch harde doorvertaling van cultuurhistorische waarden in het ruimtelijke plan.

Optie 3

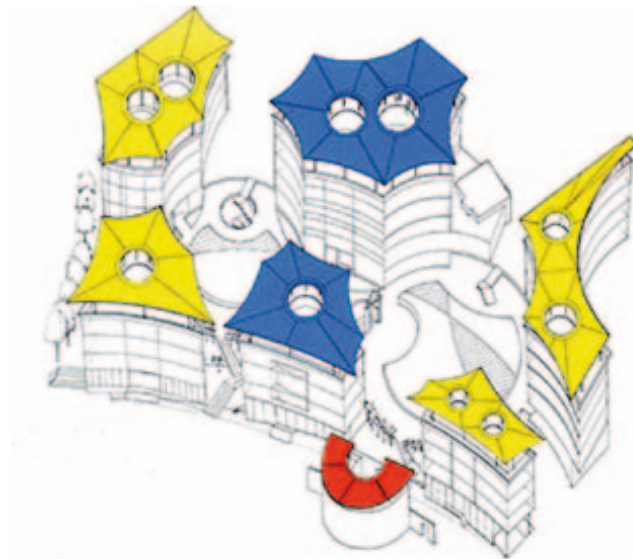
Cultuurhistorische elementen inventariseren en waarderen en aan waardevolle elementen bepaalde functies en planregels koppelen, zodat de karakteristieken van een bepaald gebied behouden kunnen blijven en als uitgangspunt genomen kunnen worden bij nieuwe ontwikkelingen en veranderingen.

Elementen waar het om gaat zijn historische structuren zoals wegen, waterlopen, kolken, zichtlijnen en open gebieden, bebouwingsstructuren en karakteristieke bebouwing. De bebouwing wordt niet als individueel object beschermd, maar als onderdeel van de identiteit van een plek. Het gaat onder andere om de situering van de bebouwing, nok- en goothoogte en nokrichting. Historische structuren kunnen behouden worden door de bestaande functie in het bestemmingsplan of in de beheersverordening op te nemen en geen nieuwe functie mogelijk te maken. Een kanaal kan hierdoor een kanaal blijven en een historische landweg een weg en als bestaande functie onderdeel worden van nieuwe ontwikkelingen. Het aantal te behouden cultuurhistorische elementen zal per plangebied verschillen. In bepaalde gebieden en wijken zijn veel cultuurhistorische waarden aanwezig en in andere minder.

Voordelen: Er wordt bij deze optie niet een te strak beschermingsregime toegepast, maar het karakter en de identiteit van een gebied kunnen wel zoveel mogelijk behouden blijven. Er is een balans tussen elementen behouden en elementen ontwikkelingsgericht inzetten. Door deze werkwijze zijn

Flash Gordon

Het eerste ontwerp voor herinrichting van de Hessenberg, het Flash Gordon project, is een voorbeeld van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling waarbij cultuurhistorie geen rol speelde. Het resultaat was een project dat veel woningbouw opleverde, maar waarbij er geen relatie was met de geschiedenis van de plek en de omringende historische stad.

Dobbelmanterrein

Op initiatief van de buurtbewoners heeft cultuurhistorie een plek gekregen in het ontwerp voor de herontwikkeling van het terrein. De fabrieksschoorsteen en het casco van één van de voormalige fabrieksterreinen zijn

hierdoor behouden. Het project is een voorbeeld van hoe erfgoed ingezet kan worden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zonder dat de gemeente cultuurhistorie vooraf in een bestemmingsplan heeft verankerd. Indien de gemeente dit wel had gedaan, hadden er echter

meerdere fabrieksgebouwen herbestemd kunnen worden en waren we niet afhankelijk geweest van de goede wil van een ontwikkelaar en het initiatief van buurtbewoners.

ontwikkelaars en marktparijen al voor de planvorming en de exploitatieberekeningen op de hoogte van met welke waarden zij rekening moeten houden. Om deze reden hoeft de uitvoering van deze optie ook geen extra geld te kosten. Tevens is deze optie het meest geschikt om cultuurhistorie al in de schetsfase van het ontwerp mee te nemen.

Nadelen: in verhouding tot optie 1 en 2 zal deze optie meer voorbereidingstijd kosten, omdat na de inventarisatie en analyse in overleg met de planjurist bekeken zal moeten worden op welke manier de cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan verankerd kunnen worden. Daarnaast kunnen ontwikkelaars en ontwerpers het idee hebben dat zij minder vrijheid hebben, omdat van een aantal cultuurhistorische elementen is vastgelegd dat zij behouden en ingepast worden.

Optie 4

Cultuurhistorische elementen inventariseren en waarderen en aan waardevolle elementen en gebouwen bepaalde functies en planregels koppelen, zodat de karakteristieken van een bepaald gebied behouden kunnen blijven en als uitgangspunt genomen kunnen worden bij nieuwe ontwikkelingen en veranderingen.

In tegenstelling tot optie 3 wordt bij deze optie voorgesteld om karakteristieke gebouwen wel een individuele bescherming te geven. Dit kan door er een dubbelbestemming 'cultuurhistorie' op te leggen en aan deze dubbelbestemming een sloop- en omgevingsvergunningvergunningstelsel te koppelen. Een gebouw is in dit geval niet beschermd zoals een gemeentelijk monument. Er mogen dus wel wijzigingen zonder (monumenten)vergunning uitgevoerd worden, maar bij een sloopvoornemen moet er een vergunning aangevraagd worden, die geweigerd kan worden als de cultuurhistorische waarde in het geding is. Per karakteristiek pand moet voor het bestemmingsplan een korte beschrijving gemaakt worden, waarin wordt uitgelegd wat de cultuurhistorische waarde is.

Voordelen: ook individuele gebouwen krijgen een mate van bescherming. Gebouwen kunnen op deze manier als identiteitsdragers een belangrijke rol spelen bij behoud van het karakter en de identiteit van een gebied.

Nadelen: het is een intensief traject en kan mogelijk een vertragende factor zijn bij bestemmingsplanprojecten. Daarnaast hebben wij reeds de mogelijkheid om Identiteits Bepalende Objecten aan te wijzen (via de Monumentenverordening)

Herplaatsing historische gevel Ziekerstraat

Voor de realisering van de Moenenstraat moest een aantal historische panden gesloopt worden. In het kader van het beleidsinitiatief Het Geheugen van de Stad is de gemeente in overleg gegaan met een particuliere eigenaar om één van de historische gevels te herplaatsen, maar er kon geen overeenstemming worden bereikt. Indien de cultuurhistorische waarde van de straatwand in het bestemmingsplan was opgenomen, dan had herplaatsing van de gevel als randvoorwaarde bij de planvorming opgenomen kunnen worden en had dit initiatief verwezenlijkt kunnen worden.

Hessenberg

Het gerealiseerde ontwerp voor de Hessenberg is een voorbeeld van optie 2. Voor dit project is de historische ontwikkeling van het gebied geanalyseerd en zijn de cultuurhistorische waarden betrokken bij de planvorming. Dit heeft geresulteerd in

een ontwerp waarbij het nieuw ingerichte gebied een relatie heeft met de historische stad en de geschiedenis van het gebied nog steeds herkenbaar en leesbaar is.

en de procedure hiervoor is eenvoudiger en transparanter dan het beschermen van karakteristieke gebouwen via het bestemmingsplan. Verder zal deze optie voor conserverende bestemmingsplannen zorgen, er zijn veel regels voor nodig en er mag weinig, en is er minder ruimte om cultuurhistorie ontwikkelingsgericht in te zetten. Deze optie gaat in principe zelfs nog verder dan de conserverende bestemmingsplannen die voor beschermde stadsgezichten worden opgesteld.

Conclusie

Een combinatie van optie 2 en optie 3 is wat ons betreft voor Nijmegen de meest geschikte optie. Door in elk geval voor de meeste gebieden de cultuurhistorische waarden globaal in beeld te hebben en voor een aantal gebieden exacter, zijn burgers en ontwikkelaars goed op te hoogte van de waarden van een gebied en kan cultuurhistorie het beste zichtbaar worden gehouden of zichtbaar worden gemaakt bij nieuwe ontwikkelingen. Onze ambities met betrekking tot cultuurhistorie kunnen op deze manier het beste verwezenlijkt worden.

Voor zeer waardevolle gebouwen en objecten hebben we de Monumentenverordening. Inzetten van het bestemmingsplan hiervoor, zoals bij optie 4 mogelijk is, levert onnodig extra regels op en zorgt tevens voor onduidelijkheden over welk instrument waarvoor toegepast wordt. Daarnaast is bescherming van waardevolle interieurs niet mogelijk via het bestemmingsplan en we hebben hier reeds het instrument van gemeentelijke monumentenbescherming voor. Karakteristieke objecten en elementen die onvoldoende monumentwaarde hebben, maar die wel van belang zijn om te bewaren en in te zetten om de identiteit van een gebied te kunnen behouden, kunnen in bestemmingsplannen opgenomen worden. Optie 3 voorziet hier wat ons betreft het beste in. Optie 3 biedt daarnaast de mogelijkheid om een evenwichtig beleid te voeren tussen behouden en beschermen en het ontwikkelingsgericht inzetten van cultuurhistorische waarden om kwaliteit te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen. Voor gebieden waarvan de cultuurhistorische waarden nog niet goed in beeld zijn, is de onderzoeksverplichting van optie 2 geschikt.

Cultuurhistorie bij bestemmingsplanherzieningen en projectafwijkingsbesluiten

Bestemmingsplanherzieningen en projectafwijkingsbesluiten vormen over het algemeen het einde van een ontwikkeltraject. Er zijn dan vaak al ontwerpen gemaakt, die zijn afgestemd met allerlei partijen. De randvoorwaarden die ten behoeve van cultuurhistorie gesteld kunnen worden bij het bestemmingsplan, zijn dan niet meegenomen in het ontwerptraject. Nu is het nog niet mogelijk om behoud en inzet van niet-beschermde cultuurhistorisch waardevolle objecten als randvoorwaarden aan het begin van het ontwerptraject te stellen. De mogelijkheden die

Waalfront/Koers West

Al vanaf het begin van de planontwikkeling van het Waalfront is cultuurhistorie betrokken als onderligger voor het ontwerp. Hiervoor zijn de geschiedenis van het gebied en de cultuurhistorische waarden geanalyseerd en geïnventariseerd. Vervolgens zijn de cultuurhistorische waarden onderdeel geworden van het Masterplan en dit plan is verankerd in het bestemmingsplan. De cultuurhistorische waarden zijn hierdoor goed vastgelegd voor de toekomstige realisering van het Waalfront.

Rijksbeschermd stadsgezicht

De bestemmingsplannen die voor rijksbeschermd stadsgezicht worden opgesteld, komen het dichtst bij de methode van optie

3. Bij optie 3 wordt alleen voorgesteld om dit regime voor heel Nijmegen toe te passen.

er voor cultuurhistorie in het bestemmingsplan zijn, zijn er dus nog niet aan het begin van het ontwikkel- en ontwerptraject. Om beter te kunnen waarborgen dat de cultuurhistorische identiteit ook daadwerkelijk ingezet zal worden bij ruimtelijke plannen, zullen de voorwaarden die voor het bestemmingsplan gesteld kunnen worden reeds aan het begin van het ontwikkel- en ontwerpproces gesteld moeten worden. Op deze manier kunnen ruimtelijke en historische karakteristieken ook beter de schakel vormen tussen verleden, heden en toekomst en instandhoudings-, ontwerp- en ontwikkelingsopgaven verbinden, zoals in de Kadernota Beeldkwaliteit is vastgelegd.

Minder regelgeving

Het speerpunt 'minder regelgeving' uit MoMo zal ook aandacht krijgen in dit onderdeel van de nieuwe beleidsnota. De Nijmeegse aanpak om uitvoering te geven aan de wetswijziging voor vergunningvrije werkzaamheden bij monumenten en in beschermde stadsgezichten zal in de nota uiteengezet worden. Dit speerpunt uit MoMo sluit tevens aan bij het Nijmeegse project 'Minder regels meer gemak'.

4.1.2 Erfgoed en identiteit

Cultuurhistorie is een belangrijke pijler voor onze citymarketing 'Altijd Nijmegen', het toerismebeleid en het cultuurbeleid. Zorgen voor identiteit, beleving en economisch rendement zijn de belangrijkste gezamenlijke doelstellingen. Samenwerking tussen cultuurhistorie (bureau Archeologie en Monumenten en Regionaal Archief Nijmegen), citymarketing, toerisme en cultuur is belangrijk om ons cultureel erfgoed verantwoord en resultaatgericht in te zetten. We streven naar een gezamenlijke strategische onderlegger, om de gedeelde doelstellingen zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren.

De Cultuurhistorische Informatiekaart, die door Bureau Archeologie en Monumenten is ontwikkeld, kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verkrijgen van kennis en inzicht in de cultuurhistorische identiteit van een plek of gebied. Burgers, ontwerpers, ontwikkelaars en beleids- en plannenmakers kunnen er volop informatie vinden over het rijke Nijmeegse verleden. Via verschillende kaartlagen kan eenvoudig achterhaald worden met welke (cultuur)historische lagen of thema's men te maken heeft. Er zal naar een adequate manier voor ontsluiting van de gegevens moeten worden gezocht, zodat de kaart op eenvoudige en heldere wijze kan informeren en inspireren.

4.1.3 Een Duurzame Monumentenzorg

Om eigenaren en bewoners goed te kunnen adviseren over de mogelijkheden om het energieverbruik van hun monument terug te dringen mét behoud van de monumentale kwaliteiten, willen we beleid en richtlijnen formuleren voor een duurzame monumentenzorg.

Monumenten blijven echter altijd om maatwerk vragen en het vraagstuk is daarom complex. Afstemming tussen duurzaamheidsambities en monumentenambities is daarom belangrijk.

Duurzaamheid en een duurzame stedelijke ontwikkeling, waarin wijken en buurten een eigen identiteit hebben, vinden wij van groot belang voor de toekomst van Nijmegen. Niet slopen, maar hergebruiken zorgt er verder voor dat het archeologisch bodemarchief niet geroerd hoeft te worden. Hierdoor worden sporen in de ondergrond duurzaam in de bodem bewaard en kunnen kosten uitgespaard worden. We willen daarom proactief gaan inzetten op herbestemming en hergebruik. Onze rijke voorraad aan kerken en kloosters, maar ook industrieel erfgoed en andere identiteitsbepalende gebouwen, bieden hiervoor bijzondere kansen.

In de nieuwe nota Cultureel Erfgoed willen we formuleren hoe we met deze typen gebouwen om willen gaan en hoe we actief kunnen bijdragen aan het tot standkomen van goede herbestemmingen en inpassingen van erfgoed bij duurzame stedelijke ontwikkelingen. Een mogelijkheid is om bij herbestemming van niet-beschermde gebouwen de plannen te toetsen aan bestaande bouw in plaats van aan de nieuwbouweisen van het bouwbesluit. Het huidige beleid bestaat eruit dat bij herbestemming van niet-beschermde gebouwen de plannen worden getoetst aan nieuwbouweisen. Indien dit beleid van kracht blijft zijn de gebouwen moeilijker aanpasbaar met behoud van de cultuurhistorische karakteristieken. Als gemeente hebben we de beleidsvrijheid om bij herbestemming te kiezen voor toetsing aan bestaande bouw.

In 1987 zijn de eerste gemeentelijke monumenten in Nijmegen door de raad aangewezen. Het ging hierbij om een vijftigtal panden, alle in bezit van de gemeente. In de daarop volgende jaren volgden verscheidene aanvullende aanwijzingsbesluiten die uiteindelijk geleid hebben tot een monumentenlijst met ruim 500 gemeentelijke monumenten (bescherming gericht op exterieur én interieur). De lijst bevat voorts 204 beschermde rijksmonumenten (objecten en complexen). In Nijmegen is één gebied aangewezen als rijksbeschermd stadsgezicht (De Benedenstad), voor de negentiende-eeuwse schil is die bescherming in voorbereiding

(aanwijzingsbesluit wordt in 2012 verwacht). Tenslotte telt Nijmegen acht gemeentelijk beschermde stadsbeelden (negentiende-eeuwse schil, Waterkwartier, Willemskwartier, Wolfskuil, Bomenbuurt, Spoorbuurt, Afrika- en Bouwmeesterbuurt en Indische buurt). Voor het komende jaar staat de aanwijzing van zo'n 100 panden in de binnenstad tot bouwhistoriek monumenten nog op de planning. Ook worden er panden uit de wederopbouwperiode voorgedragen voor bescherming als gemeentelijk monument en zal de procedure voor bescherming van het wederopbouwgebied van het centrum gestart worden.

Ook waardevol erfgoed in de voormalige dorpen Hees en Neerbosch zullen voor bescherming worden voorgedragen.

De afgelopen jaren is gebleken dat een monumentenstatus vaak nog nodig is om een gebouw te redden van sloop. De villa Kwakkenberg 62 is hier een voorbeeld van, evenals de kazernegebouwen van het Limosterrein, het Albertinum en het Neboklooster. Uit inventarisaties is gebleken dat er in Nijmegen nog veel onbeschermd waardevol erfgoed is. Om ongewenste sloop te voorkomen streven wij naar een completering van de monumentenlijst.

4.2

Bestaand beleid voortzetten

4.2.1 Een Moderne Erfgoedzorg

Een moderne monumentenzorg gaat over cultuurhistorie, dus zowel over archeologie als over het gebouwde erfgoed, en over beschermen, instandhouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed. Onderstaand beleid voeren we reeds uit en willen we blijven uitvoeren.

Beschermen en instandhouden

Naast het inzetten van cultuurhistorie bij ruimtelijke opgaven zal de aandacht ook gericht blijven op de bescherming van waardevolle objecten. De afgelopen jaren is gebleken dat bescherming nog steeds nodig is om cultuurhistorisch waardevolle objecten te kunnen behouden. Dit beleid willen we om deze reden de komende jaren voortzetten en streven naar een completering van de gemeentelijke monumentenlijst. Het opzetten van een door ons college vastgestelde ‘aandachtspandenlijst’ kan hiervoor een eerste aanzet zijn. Door het vaststellen van de lijst en het informeren van de eigenaren zal bekend zijn welke objecten en structuren potentiële monumenten zijn. Ad hoc beschermingen, die nodig zijn om ongewenste sloop te voorkomen, zullen dan minder aan de orde zijn en eigenaren en ontwikkelaars weten van te voren waar ze aan toe zijn.

Adviseren en stimuleren

Onder onze taken ‘beschermen en instandhouden’ valt ook het adviseren van eigenaren bij verbouwingsaanvragen. Uit onderzoek van het Nationaal Restauratiefonds blijkt dat eigenaren van monumenten een forse informatiebehoefte hebben en de verantwoordelijkheid hiervoor bij de gemeente leggen. Wij willen in deze informatiebehoefte voorzien en zullen in de beleidsnota daarom aangeven hoe wij onze kennis en expertise willen inzetten om de burger op een snelle en vakkundige manier te kunnen helpen. De website zal hier een belangrijke rol in gaan spelen.

Subsidieverlening

De bestuurlijke wens om de subsidieverordening te wijzigen is afgelopen jaar in gang gezet en onlangs heeft de raad de nieuwe Subsidieverordening Stedelijke Vernieuwing vastgesteld. Enerzijds willen wij meer kunnen sturen op verlening van subsidies, anderzijds de termijnen van uitvoering strakker kunnen hanteren. In de nieuwe subsidieverordening is, vanwege het beperkte subsidiebudget, alleen nog maar de mogelijkheid voor restauratiesubsidie opgenomen. De mogelijkheid voor onderhoudssubsidie is hierbij komen te vervallen. Dit sluit aan bij de landelijke trend dat een eigenaar zelf in onderhoud van zijn pand dient te voorzien. Een oud pand vraagt immers vanzelfsprekend om onderhoud, wel of geen monument, en iemand die een oud pand koopt weet dat dit onderhoud nodig is. Vanwege het wegvallen van de ISV-gelden voor cultuurhistorie is er na 2014 geen budget meer beschikbaar voor het verlenen van subsidies.

Archeologie

Na vaststelling van het, op dit moment in procedure zijnde, archeologiebeleid wordt dit beleid onderdeel van de nieuwe nota Cultureel Erfgoed.

4.2.2 Erfgoed en identiteit

De afgelopen jaren is ons cultuurhistoriebeleid steeds meer identiteitsbeleid geworden. Er wordt meer verwacht dan bescherming en behoud alleen. Inspiratie, beleving en visualisatie zijn begrippen die langzamerhand gemeengoed zijn geworden in onze stad. Cultuurhistorie geeft immers identiteit en sfeer aan een stad. Bewoners voelen zich hierdoor meer verbonden met hun buurt of wijk en toeristen komen om deze redenen graag naar een stad en willen er verblijven en recreëren. Onderzoek geeft verder aan dat kosten die gemeenten maken voor onderhoud, restauratie, toegankelijkheid en informatievoorziening investeringen zijn die zichzelf terugverdienen¹. De ambitie om ons verleden zichtbaar te maken en te houden willen we voortzetten. Tot en met 2014 zullen we dit doen naar aanleiding van onze visie “Het Verleden Verbeeld”, die wij in 2009 hebben vastgesteld. Vanaf dat jaar is er geen budget meer beschikbaar voor projecten vanuit Verleden Verbeeld.

Communicatie en Educatie

Ook zullen we inzetten op het verleden voor het publiek toegankelijk te maken en kennis over de cultuurhistorie van Nijmegen te verspreiden door middel van de jaarlijkse Open Monumentendag, de Open Depotdagen en ook via informatiebladen, folders, (het mogelijk maken van) exposities en educatieve projecten.

¹ T. Bade en G. Smid, Eigen haard is goud waard. Over de economische baten van cultuurhistorisch erfgoed, Projectbureau Belvedere 2008

4.3

In de praktijk

Het bestaande cultuurhistorie beleid is de afgelopen jaren succesvol gebleven. We hebben op diverse manieren ons cultuurhistoriebeleid vormgegeven. Hieronder volgt een korte opsomming van wat we de afgelopen jaren gedaan hebben en op welke manier we het beleid de komende jaren willen voortzetten. In het uitvoeringsprogramma bij de nieuwe nota Cultureel Erfgoed zullen we dit nader uitwerken.

- Om ons cultureel erfgoed te kunnen behouden zijn de afgelopen jaren gemeentelijke monumenten en beschermde stadsbeelden aangewezen (zie kadertekst op pagina 24). De komende tijd zullen enkele panden voorgedragen worden voor bescherming, zoals bouwhistorie monumenten, karakteristieke panden in Hees en Neerbosch en Wederopbouw-panden in het centrum. Ook zal de procedure gestart worden voor de aanwijzing van het centrumgebied als beschermd stadsbeeld. De gemeentelijke monumentenlijst willen we de komende jaren completeren. Het opstellen van een aandachtspandenlijst zal hiervoor een eerste aanzet zijn.
- Cultuurhistorie heeft een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, zoals de Hessenberg, het Waalfront en Plein 1944. Hiervoor zijn cultuurhistorische profielen opgesteld en zijn cultuurhistorici betrokken bij de ontwerp-opgave. Deze werkwijze willen we ook de komende jaren blijven inzetten om cultuurhistorie bij stedelijke ontwikkelingen een plek te geven.
- Cultuurhistorie heeft ook de afgelopen jaren, in vorm van cultuurhistorische paragrafen, een plek gekregen in bestemmingsplannen. Na vaststelling van het nieuwe Besluit ruimtelijke ordening en na vaststelling van ons nieuwe cultuurhistorie beleid zijn er meer mogelijkheden om de niet-beschermde cultuurhistorische waarden mee te laten wegen bij het opstellen van bestemmingsplannen.
- Bij grote monumentopgaven zit Bureau Archeologie en Monumenten als gesprekspartner aan tafel, zoals bijvoorbeeld bij de herbesteding van het voormalig meisjespensionaat Mariënbosch, de kapel van het Albertinum, de renovatie van Heseveld en de herbesteding van Thermion. Ook in de toekomst kunnen initiatiefnemers van projecten voor verbouwing en herbesteding van monumenten gebruik maken van de deskundigheid van onze cultuurhistorici.
- Sinds 2005 hebben we nadrukkelijk ingezet op het zichtbaar maken van ons erfgoed in de stad. De visualisatie van de Hertsteegpoort en de reconstructie van het zuidelijk landhoofd zijn hier voorbeelden van. In het Uitvoeringsprogramma van het Masterplan Verleden Verbeeld zullen wij concrete projecten benoemen, die we tot en met 2014 zullen uitvoeren, om het verleden van onze stad zichtbaar te maken. In het nieuwe

archeologie beleid, dat opgenomen zal worden in de nota Cultureel Erfgoed, zullen we verwoorden hoe we willen omgaan met belangrijke, onverwachte bodemvondsten.

- Zoals in de afgelopen jaren zullen we ook de komende jaren archeologisch onderzoek blijven uitvoeren. In het uitvoeringsprogramma bij de nota Cultureel Erfgoed zullen we een doorkijkje geven welke opgravingen op de planning staan.

5.

Financiën

Voor het nieuwe beleid zal geen begrotingswijziging nodig zijn. Vanwege het wegvallen van de gelden voor cultuurhistorie uit het landelijk Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) zal er de komende jaren echter geen geld meer beschikbaar zijn voor Verleden Verbeeld en voor restauratiesubsidies. Met het wegvallen van deze gelden geven we een sturings- en stimuleringsinstrument voor het restaureren van waardevol erfgoed uit handen. Voor herstel van gemeenschappelijk erfgoed zijn we daardoor afhankelijk van particulieren. Als er geen budget meer is voor Verleden Verbeeld zal het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis gesloten moeten worden en kunnen we geen projecten meer uitvoeren om het verleden van Nijmegen beter zichtbaar te maken.

De afgelopen jaren zijn er vanuit de ISV-budgetten gelden beschikbaar geweest voor cultuurhistorie. In de periode 2005-2009 was dit 5 miljoen euro. Voor de periode 2010-2014 heeft de raad, omdat er vanuit ISV door het rijk geen bijdrage meer geleverd werd voor de verdere ontwikkeling van cultuurhistorie, 2 miljoen euro vanuit het ISV-budget aan cultuurhistorie toegekend. Deze 2 miljoen euro wordt de komende jaren geheel ingezet voor de ambities uit Verleden Verbeeld. Uit het ISV-budget over de periode 2005-2009 zijn onder andere de volgende projecten (mede gefinancierd: visualisatie St. Josephhof, visualisatie Hertsteegpoort, Via Oost (Romeinse wandel/fietsroute Nijmegen-Oost), categoriale onderzoeken, zoals Wederopbouwarchitectuur, waar onder andere de stadsbeeldatlas voor het Centrum uit voort is gekomen, bouwhistorische verkenningen in de binnenstad (project Verborgen Verleden, onderdeel van het beleidsinitiatief Het Geheugen van de stad), reconstructie Zuidelijk landhoofd (eveneens onderdeel van het beleidsinitiatief Het Geheugen van de stad), beschrijvingen van monumenten en stadsbeelden, archeologische onderzoeken en uitwerkingen en cultuurhistorische werkzaamheden voor het Waalfront (Koers West). Ook allerlei publieksgerichte activiteiten, zoals de monumentenbeurs, open monumentendag en de open (archeologie) depotdagen en verschillende publicaties en publieksfolders zijn uit dit budget gefinancierd.

Vanwege het wegvallen van het ISV-budget voor cultuurhistorie zullen we op zoek moeten gaan naar andere financieringsmogelijkheden en andere mogelijkheden om het verleden van Nijmegen zichtbaar te maken en te houden. Werkzaamheden zoals het maken van monumentbeschrijvingen zullen ambtelijk kunnen worden uitgevoerd. Het tijdsplan waarin de werkzaamheden zullen worden uitgevoerd verandert hier wel door. Mogelijk beschikbare alternatieve financieringsmogelijkheden zijn de rijks wind- en waterdichtregeling voor te herbestemmen gebouwen, de rijksbudgetten voor projecten vanuit de Visie Erfgoed & Ruimte en de mogelijkheden van de grondexploitatiewet. De komende tijd zullen deze financieringsmogelijkheden nader onderzocht worden.

Voor het volop benutten van bestemmingsplannen om cultuurhistorie zichtbaar te maken, te houden en op te nemen in ruimtelijke ontwikkelingen zijn geen aanvullende financieringen nodig. Door een goede verankering van cultuurhistorie in bestemmingsplannen en zodoende het benutten van het aanwezige erfgoed door het al in een vroeg stadium op te nemen in de planvorming, kan de geschiedenis van een plek of een gebied zichtbaar blijven. Door bovengenoemde financieringsstromen en het benutten van bestemmingsplannen wordt het zichtbaar maken van het verleden voornamelijk gekoppeld aan nieuwe ontwikkelingen. Indien er geen nieuwe ontwikkelingen zijn, dan zijn er ook geen middelen beschikbaar voor bijvoorbeeld visualisaties, zoals Via Oost of de Hertsteegpoort, of voor projecten van Verleden Verbeeld. Indien het gewenst is om deze ambities vast te kunnen houden zullen er middelen beschikbaar gesteld moeten worden.

6.

Planning, inspraak en besluitvorming

Hieronder zijn de planning, inspraak en besluitvorming kort weergegeven:

Startnotitie

Na vaststelling van deze startnotitie door ons college zullen wij de raad vragen om een voorlopige reactie te geven. Opmerkingen en vragen zullen worden meegenomen in het vervolgproces.

De startnotitie wordt, volgens de inspraakverordening, ter inzage gelegd. Bekendmaking zal worden gepubliceerd in De Brug.

Belangengroeperingen, zoals de regionale afdeling van Bond Heemschut en de verenigingen die aangesloten zijn bij het Cultuurhistorisch Platform Rijk van Nijmegen (CPRN), zullen uitgenodigd worden om in een ronde tafelgesprek met ons in gesprek te gaan over onze ambities en beleidsvoornemens. Ook zullen zij actief om een reactie worden gevraagd.

Interne afstemming

Wij willen een beleidsnota die gemeentebreed wordt gedragen. Daarom zullen wij in overleg gaan met de afdeling Bouwen en Wonen, Milieu, Openbare ruimte, Regionaal Archief Nijmegen, het projectbureau, projectleider Verleden Verbeeld, Vastgoed, DWS en Economische zaken/ Toerisme.

Besluitvorming

De definitieve beleidsnota wordt eind 2011 of in de eerste helft van 2012 ter vaststelling aan de Raad voorgelegd. De interactie met de burger zal in de loop van het planproces zonedig nog verder ingevuld worden.

Communicatie

Na vaststelling van de definitieve beleidsnota zal een communicatietraject worden opgezet om burgers van Nijmegen te informeren over het nieuwe en geactualiseerde beleid. Er zal onder andere een persbericht worden opgesteld, de website van de gemeente Nijmegen zal ingezet worden en er zal gebruik gemaakt worden van nieuwe media om zoveel mogelijk inwoners van Nijmegen en andere belanghebbenden te kunnen bereiken.

